

ZUZANA VILÍMCOVÁ,

KAŽDODENNOST JEZUITSKÝCH MISIONÁŘŮ Z ČESKÉ PROVINCIE V JIŽNÍ AMERICE

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2013, 114 s.

Posudek vedoucí diplomové práce

Zuzana Vilímcová si za téma své diplomové práce zvolila atraktivní a badatelsky vděčné téma z oblasti dějin každodennosti, účelně propojené s výzkumem dějin jezuitského řádu, konkrétně pak jezuitských misí z české církevní provincie směřujících v průběhu raného novověku na jihoamerický kontinent. Volbou právě tohoto tématu vhodně navázala na domácí i zahraniční literaturu, která k tématu již existuje. V rámci svého pojednání se však pokusila akcentovat právě každodenní rozměr jezuitských misí, tedy problematiku, která zdaleka nepatřila k prioritám předchozího výzkumu většiny domácích a zahraničních badatelů. Z dobré znalosti domácí a poměrně reprezentativního výběru zahraniční literatury pak vyšla při zpracování tématu, které zároveň opřela o vytěžení vydaných pramenů a částečně i pramenů dosud nepublikovaných. Výsledkem je diplomová práce, která v kontextu kvalifikačních prací obhajovaných na FF UK a zaměřených na raný novověk představuje kvalitní standard.

Své pojednání autorka zahájila krátkým zhodnocením pramenů a literatury, tvořícím integrální součást úvodu. Jakkoli zde výslovně zmínila a v řadě případů i krátce charakterizovala většinu zdrojů, které využila, bylo by přece jen na místě – a to zde i v dalších kapitolách práce – citlivěji rozlišovat kupříkladu mezi díly příslušníků Tovaryšstva Ježíšova a mezi texty badatelů ze sekulárního prostředí. Zabránilo by to často poněkud mechanickému přejímání některých výkladových vzorců i jejich nedostatečně kritické reflexi. S tím souvisí i způsob, jakým autorka cituje z dobových pramenů. Zpravidla velmi dlouhé, byť většinou vhodně zvolené citace mnohdy fakticky nahrazují pasáže, které by měly nikoli jen popsat, ale v ideálním případě hlouběji analyzovat dílčí aspekty zkoumané problematiky. Právě akcent na popis, na zachycení velkého množství konkrétních faktografických údajů jasně převažuje nad jejich interpretací. Zvláště patrné je to v těch případech, kde současná historiografie poskytuje vhodné interpretační rámce a metodologické inspirace pro uchopení dané tematiky. Příkladem může být analýza alterity, respektive heterostereotypů (a vlastně i autostereotypů) při zkoumání „obrazu druhého“. Právě tento nosný koncept však autorka v kapitolách o

kontaktech misionářů s domorodci příliš neuplatnila; byl by vhodný tím spíše, že by umožnil i rozkrytí řady nuancí ve vztahu mezi domorodými obyvateli Ameriky a příchozími ze zámoří. Komplikované vztahy s křesťanskými osadníky se totiž netýkaly jen domorodců, ale právě tak i misionářů, což ostatně autorka opakovaně zmiňuje. Hlubší analýzu by si pak zasloužily i některé aspekty zachycené v kapitolách o cestě k cíli misie. Zejména náročná a dlouhá mořeplavba byla pro Středoevropany zcela novou zkušeností; strach z moře přitom už kdysi detailně zkoumal Jean Delumeau, jehož závěry by v takto koncipované práci měly být zohledněny.

Po formální stránce je celé pojednání zpracováno pečlivě, poněkud hovorové vyjadřování je hyzdí jen výjimečně (např. s. 108: „Po příjezdu na misie nebyl čas na nijak velkou aklimatizaci a misionář se musel dát do vybudování celé redukce a shánění Indiánů.“) Občas se vyskytuje i nedůsledná úprava poznámkového aparátu, jinak vzorově sjednoceného podle citačního úzu *Českého časopisu historického* (např. pozn. 5, 17, 47, 272, 571, 572 atd.).

Přes všechny výše uvedené výhrady je však třeba konstatovat, že předložená diplomová práce je nesporně výsledkem soustředěného badatelského úsilí, které přineslo velmi dobrý výsledek – ne sice ve smyslu originálních interpretací a detailních analýz zkoumané problematiky, ale spíše ve smyslu podrobného zmapování misionářské každodennosti od popisu cest jezuitů z Evropy do různých oblastí Jižní Ameriky až po jejich usazení v cíli výpravy, hledání a vytváření vztahu s domorodci a střety s jejich odlišnou mentalitou, každodenní chod misie a v neposlední řadě i úmrtí příslušníků řádu, kteří si vybrali tento dobrodružný osud. Zřejmě nejprínosnější pasáže práce pak nalezneme na stranách 79–107, kde autorka soustředila do přehledné tabulky jména třiaosmdesáti jezuitů z české provincie, kteří se ve sledovaném období vydali na misie do Jižní Ameriky. Eviduje zde i další užitečné a v dostupných pramenech a literatuře dohledatelné údaje. Tato tabulka se nesporně může stát velmi vhodným východiskem pro budoucí prosopografický výzkum, který by si tato skupina jezuitských misionářů jistě zasloužila. Akcent na faktografickou rovinu tématu, který jsem výše kritizovala, tak v tomto případě přinesl cenný výsledek, užitečný i pro další bádání.

Závěrem chci konstatovat, že pojednání Zuzany Vilímcové je příkladem kvalitní diplomové práce mapující zatím jen nedostatečně probádanou oblast raně novověkých dějin. Ráda ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit jako velmi dobrou.

V Praze dne 18. května 2013

Doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D.